

การนำหลักสุจริตมาพัฒนาศักยภาพของนักการเมืองท้องถิ่น Application of integrity to develop potential of local politicians

พระมหาสมคิด สมปนโน^{*}, อังคาร กาญจนเพชร^{*}, สมนึก กุลมณี[†]
และสุภารัตน์ ลิ้มดำรงค์[‡]

Received January 10, 2021; Revised February 12, 2021; Accepted June 25, 2021

บทคัดย่อ

การศึกษาการนำหลักสุจริตมาพัฒนาศักยภาพของนักการเมืองท้องถิ่นเป็นการศึกษาถึงความหมายของค่านิยมของนักการเมือง เพื่อมาพัฒนาศักยภาพการเมืองท้องถิ่น ตามหลักการเมืองท้องถิ่นตามหลักสุจริต 3 คือ 1) กายสุจริต ได้แก่ การประพฤติชอบทางกาย มี 3 อย่าง ได้แก่ เว้นจากการฆ่าสัตว์ เว้นจากการลักขโมย และเว้นจากการประพฤติผิดในกาม 2) วาจสุจริต ได้แก่ การประพฤติชอบทางวาจา มี 4 ได้แก่ ไม่พูดเท็จ ไม่พูดส่อเสียด ไม่พูดคำหยาบ และไม่พูดเพ้อเจ้อ และ 3) มโนสุจริต ได้แก่ การประพฤติชอบทางใจ มี 3 อย่าง ได้แก่ อนภิชชา ไม่เพ่งอยากได้ของผู้อื่น อพยาบาท ไม่มีจิตประทุษร้ายใครและสัมมาทิฐิ มีความเห็นชอบ

ดังนั้นการใช้หลักสุจริต 3 จึงมีความสำคัญสำหรับนักการเมืองท้องถิ่นนั้น คือ สุจริต 3 ประการเป็นฐานเบื้องต้นในการประยุกต์ใช้ทั้งตนเองและสังคมรอบตัว เป็นกระบวนการพัฒนาความเป็นมนุษย์ ที่เป็นการศึกษาเรียนรู้ของมนุษย์นั้น จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการศึกษาและพัฒนาทั้ง 3 ด้านไปพร้อม ๆ กัน คือ ด้านพฤติกรรมด้านกาย ด้านวาจา ด้านจิตใจ และด้านปัญญา เพื่อเป็นแนวทางการประยุกต์หลักของกายสุจริตในการพัฒนาสังคมให้ก้าวหน้า และทำให้เกิดประสิทธิภาพสำหรับมนุษย์ที่อยู่ในสังคมนี้ได้ เพราะการใช้หลักกายสุจริต เป็นการแสดงออกทางกายที่งดงาม มีความประพฤติที่งดงามในการนำหลักสุจริตมาพัฒนาศักยภาพของนักการเมืองท้องถิ่นอย่างยั่งยืนมั่นคงสืบไป

คำสำคัญ: หลักสุจริต, พัฒนาศักยภาพ, นักการเมืองท้องถิ่น

Abstracts

The study of the application of integrity principles to develop potential of local politicians is a study of the meaning of politicians. To develop the potential of local politics According to the local political principles in good faith 3 principles are: 1) Moral body includes 3 physical behaviors, including abstaining from killing animals. To abstain from stealing and abstain from misconduct in the sexual sense. 2) Vane honesty includes 4 verbal behaviors including not lying, not speaking sneakily, not speaking profanity And does not speak delusional; and 3) honesty, is, there are 3 types of moral conduct, namely Anaphicha, not looking for others, vengeful, no malice, and Sammatithi Have approval

Therefore, the use of the 3 principles of integrity is important for local politicians, that is, 3 aspects of integrity are the basic bases for application to both oneself and the surrounding society. It is a process of human development. That is the study of human learning it is therefore imperative to study and develop all 3 aspects at the same time, namely physical behavior, verbal, mental and intellectual, as a guideline for applying the principles of honest body in social development. And making it effective for the human beings in this society Because of the use of honesty it is a good physical expression. Having good behavior in applying the principles

^{*} อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ปัตตานี อีเมล soomkhid@gmail.com

^{*} รองประธานศูนย์พัฒนาการเมืองภาคพลเมือง สถาบันพระปกเกล้า จังหวัดปัตตานี

[†] ผู้อำนวยการสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด

[‡] เจ้าหน้าที่ครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ปัตตานี

of good faith to develop the potential of local politicians with sustainability and stability.

Keywords: Honesty principles, potential development, local politicians

บทนำ

การนำหลักสุจริตมาพัฒนาศักยภาพของนักการเมืองท้องถิ่นปัจจุบันเป็นปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันในประเทศไทยถือเป็นปัญหาเรื้อรังที่นับวันยิ่งจะทวีความรุนแรงและสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้นและส่งผลกระทบในวงกว้าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อความมั่นคงของชาติ เป็นปัญหาลำดับต้น ๆ ที่ขัดขวางการพัฒนาประเทศทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง เนื่องจากเกิดขึ้นทุกภาคส่วนในสังคมไทย ไม่ว่าจะเป็นภาคการเมือง ภาคราชการ โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมักถูกมองจากภายนอกสังคมว่าเป็นองค์กรที่เอื้อต่อการทุจริตคอร์รัปชันและมักจะปรากฏข่าวการทุจริตตามสื่อและรายงานของทางราชการอยู่เสมอ ซึ่งได้ส่งผลกระทบต่อกระแสการกระจายอำนาจและความศรัทธาต่อระบบการปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างยิ่ง ส่งผลให้ภาพลักษณ์ของประเทศไทยเรื่องการทุจริตคอร์รัปชันมีผลในเชิงลบสอดคล้องกับการจัดอันดับดัชนีชี้วัดภาพลักษณ์คอร์รัปชัน (Corruption Perception Index – CPI) ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ใช้ประเมินการทุจริตคอร์รัปชันทั่วโลกที่จัดโดยองค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (Transparency International – IT) พบว่า ผลคะแนนของประเทศไทยระหว่างปี 2555 – 2558 อยู่ที่ 35 – 38 คะแนน จากคะแนนเต็ม 100 โดยในปี 2558 อยู่อันดับที่ 76 จาก 168 ประเทศทั่วโลก และเป็นอันดับที่ 3 ในประเทศอาเซียนรองจากประเทศสิงคโปร์และประเทศมาเลเซีย และล่าสุดพบว่าผลคะแนนของประเทศไทยปี 2559 ลดลง 3 คะแนน จากปี 2558 ได้ลำดับที่ 101 จาก 168 ประเทศ ซึ่งสามารถสะท้อนให้เห็นว่าประเทศไทยเป็นประเทศที่มีปัญหาการคอร์รัปชันอยู่ในระดับสูง

แม้ว่าในช่วงระยะที่ผ่านมา ประเทศไทยได้แสดงให้เห็นถึงความพยายามในการปราบปรามการป้องกันการทุจริต ไม่ว่าจะเป็นการเป็นประเทศภาคีภายใต้อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต (United Nations Convention Against Corruption-UNCAC) พ.ศ. 2546 การจัดตั้งองค์กรตามรัฐธรรมนูญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติได้จัดทำยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตมาแล้ว 3 ฉบับ แต่ปัญหาการทุจริตในประเทศไทยไม่ได้มีแนวโน้มที่ลดน้อยถอยลง สาเหตุที่ทำให้การทุจริตเป็นปัญหาที่สำคัญของสังคมไทยประกอบด้วยปัจจัยทางด้านพื้นฐานโครงสร้างสังคม ซึ่งเป็นสังคมที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานความสัมพันธ์แนวดิ่ง (Vertical Relation) หรืออีกนัยหนึ่งคือพื้นฐานของสังคมอุปถัมภ์ที่ทำให้สังคมไทยยึดติดกับการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน โดยเฉพาะในหมู่ญาติพี่น้องและพวกพ้อง ยึดติดกับกระแสบริโภคนิยม วัตถุนิยม ดิตความสบาย ยกย่องคนที่มีเงินและมีอำนาจ คนไทยบางส่วนมองว่าการทุจริตคอร์รัปชันเป็นเรื่องปกติที่ยอมรับได้ ซึ่งนับได้ว่าเป็นปัญหาที่ฝังรากลึกในสังคมไทยมาตั้งแต่อดีตหรือกล่าวได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของค่านิยมและวัฒนธรรมไทยไปแล้ว ผนวกกับปัจจัยทางด้านการทำงานที่ไม่ได้บูรณาการความร่วมมือของทุกภาคส่วนไว้ด้วยกัน จึงส่งผลให้การทำงานของกลไกหรือความพยายามที่ได้กล่าวมาข้างต้นไม่สามารถทำได้อย่างเต็มศักยภาพ ขาดความเข้มแข็ง

ปัจจุบันยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตที่ใช้อยู่เป็นฉบับที่ 3 เริ่มจากปีพ.ศ. 2560 จนถึงปีพ.ศ. 2564 ซึ่งมุ่งสู่การเป็นประเทศที่มีมาตรฐานทางคุณธรรมจริยธรรม เป็นสังคมมีค่านิยมใหม่ที่ประชาชนไม่เพิกเฉยต่อการทุจริตทุกรูปแบบ โดยได้รับความร่วมมือจากฝ่ายการเมือง หน่วยงานของรัฐตลอดจนประชาชน ในการพิทักษ์รักษาผลประโยชน์ของชาติและประชาชนเพื่อให้ประเทศไทยมีศักดิ์ศรีและเกียรติภูมิในด้านความโปร่งใสทัดเทียมนานาชาติ โดยกำหนดวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยใสสะอาดไทยทั้งชาติต้านทุจริต” มีเป้าหมายหลักเพื่อให้ประเทศไทยได้รับการประเมินดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perceptions Index : CPI) ไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 ในปี พ.ศ. 2564 ซึ่งการที่ระดับคะแนนจะสูงขึ้นได้นั้น การบริหารงานภาครัฐต้องมีระดับธรรมาภิบาลที่สูงขึ้น เจ้าหน้าที่ของรัฐและประชาชนต้องมีพฤติกรรมแตกต่างจากที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ไม่ใช่ตำแหน่งหน้าที่ในทางทุจริตประพฤติดีมิชอบ โดยได้กำหนดยุทธศาสตร์การดำเนินงานหลักออกเป็น 6 ยุทธศาสตร์ ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 สร้างสังคมที่ไม่ทนต่อการทุจริต

ยุทธศาสตร์ที่ 2 ยกระดับเจตจำนงทางการเมืองในการต่อต้านการทุจริต

ยุทธศาสตร์ที่ 3 สกัดกั้นการทุจริตเชิงนโยบาย

ยุทธศาสตร์ที่ 4 พัฒนาระบบป้องกันการทุจริตเชิงรุก

ยุทธศาสตร์ที่ 5 ปฏิรูปกลไกและกระบวนการปราบปรามการทุจริต

ยุทธศาสตร์ที่ 6 ยกระดับคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perception Index : CPI)

เป็นการดำเนินการขับเคลื่อนด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตบังเกิดผลเป็น รูปธรรมในทางปฏิบัติ เป็นไปตามเจตนารมณ์ของยุทธศาสตร์ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตระยะที่ 3 (พ.ศ. 2560 – 2564) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงได้ตระหนักและให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการที่มีความโปร่งใส สร้างค่านิยม วัฒนธรรมสุจริตให้เกิดในสังคมอย่าง

ยังยืนยันจึงได้ดำเนินการจัดทำแผนปฏิบัติการป้องกันการทุจริต เพื่อกำหนดแนวทางการขับเคลื่อนด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตผ่านโครงการ/กิจกรรม/มาตรการต่าง ๆ ที่เป็นรูปธรรมอย่างชัดเจน อันจะนำไปสู่การปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการป้องกันและปราบปรามการทุจริตอย่างแท้จริง

ความหมายนักการเมืองท้องถิ่น

ความหมายของนักการเมือง

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ให้นิยามและความหมายนักการเมืองไว้ว่า นักการเมือง หมายถึงผู้ฝึกฝนในทางการเมือง ผู้ที่ทำหน้าที่ทางการเมือง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542: 237) นิยามดังกล่าวเน้นถึงบุคคลที่เข้ามารับตำแหน่งทางการเมืองเพื่อทำหน้าที่แทนบุคคลอื่น ซึ่งเรียกว่าผู้ให้การสนับสนุนและให้โอกาสเข้ามาดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตามแผนนโยบายทางการเมือง เพื่อทำหน้าที่รับใช้ประเทศชาติและประชาชนส่วนรวม เพื่อให้เป็นไปตามระบอบการเมืองการปกครองนั้น ๆ เช่น ประเทศไทยมีการปกครองประเทศตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการเลือกผู้แทน โดยการใช้สิทธิเลือกบุคคลที่ตนมีความเชื่อถือเป็นคนดีมีคุณธรรม มีศีลธรรม และมีจริยธรรม สำหรับทำหน้าที่ทางการเมืองแทนประชาชนเรียกว่า นักการเมือง หรือผู้ที่ทำหน้าที่ทางการเมือง แต่ในทฤษฎีรัฐศาสตร์มองการเมืองหรือวิเคราะห์การเมือง (Approach to Political Analysis) ต่างออกไป แต่สาระสำคัญเป็นไปในทำนองเดียวกันคือเป็นการใช้อำนาจแบบสองทางระหว่างฝ่ายที่เป็นผู้ปกครอง(Rulers) และฝ่ายผู้ถูกปกครอง(Ruled) คำจำกัดความของนักการเมืองที่ชัดเจนและรัดกุมมากที่สุดควรพิจารณาจากทัศนะของนักรัฐศาสตร์ เช่น ศ.ดร.ชัยอนันต์ สมุทวณิช (แนวคิดการเมืองไทย, 2541: 61) มองว่า นักการเมืองหมายถึงกลุ่มคนที่เข้ามาวางรูปแบบของรัฐบาลและการจัดระเบียบความสัมพันธ์ภายในรัฐระหว่างผู้ปกครองและผู้ถูกปกครอง โดยเมื่อสังคมมนุษย์ยังมีความจำเป็นที่จะต้องมียุติธรรม คนเราจึงต้องแบ่งออกเป็นสองพวกใหญ่ๆ คือ ผู้ที่ทำหน้าที่บังคับ (นักการเมือง/นักปกครอง) กับผู้ถูกบังคับ (ประชาชน) เสมอ รศ.ดร.ณรงค์ สินสวดี (การเมืองสยามประเทศ, 2545: 117) ให้คำนิยามนักการเมืองที่ครอบคลุมและช่วยให้เห็นภาพความเกี่ยวข้องกันของการเมืองกับคนในสังคมว่า การเมืองเป็นการต่อสู้แย่งชิง การรักษาไว้และการใช้อำนาจทางการเมือง โดยที่อำนาจทางการเมืองหมายถึงอำนาจในการที่จะวางนโยบายในการบริหารประเทศหรือสังคม นักรัฐศาสตร์บางท่านมองว่า แท้จริงนั้น การเมืองเป็นเรื่องของการต่อสู้แย่งชิงของกลุ่มผลประโยชน์ (Interest Group) ที่ดำเนินกิจกรรมทางการเมืองที่แย่งกันเข้าสู่อำนาจบริหารประเทศ หรืออย่างน้อยที่สุดก็ให้ผลผลิตจากระบบการเมือง (Political Outputs) ทองเปลว ทองบ้านเกาะ (การศึกษาวิเคราะห์จริยธรรมของนักการเมืองแนวพุทธปรัชญาเถรวาท, 2560: 12–13) นิยามความหมายการเมืองและนักการเมืองแล้ว แบ่งได้เป็น กลุ่ม 5 ดังนี้ กลุ่มที่ 1 การเมืองเป็นเรื่องของอำนาจ โดยเป็นการต่อสู้กันเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจและอิทธิพลในการบริหารกิจการบ้านเมือง โดยคำนิยามของการเมืองในเชิงอำนาจที่น่าสนใจอันหนึ่ง ที่ได้ให้คำอธิบายที่ชัดเจนมากได้แก่นิยามของ ที่กล่าวว่า การเมือง หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่เกี่ยวกับอำนาจ สถาบันและองค์กรในสังคม ซึ่งได้รับการยอมรับว่ามีอำนาจเด็ดขาดครอบคลุมสังคมนั้น ในการสถาปนาและทำนุรักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคม มีอำนาจในการทำให้จุดประสงค์ร่วมกันของสมาชิกในสังคมได้บังเกิดผลขึ้นมา และมีอำนาจในการประนีประนอมความคิดเห็นที่แตกต่างกันของคนในสังคม กลุ่มที่ 2 การเมืองเป็นเรื่องของการจัดสรรทรัพยากรของรัฐหรือสิ่งที่มีคุณค่าทางสังคม ดังเช่นมุมมองของอีสตัน (David Easton) ซึ่งได้อธิบายไว้ว่า การเมือง เป็นการใช้อำนาจหน้าที่ในการจัดสรรแจกแจงสิ่งที่มีคุณค่าต่าง ๆ ให้กับสังคมอย่างชอบธรรม (The authoritative allocation of values to society) ความหมายของการเมืองดังที่ยกตัวอย่างมานี้ เป็นนิยามที่ได้รับการยอมรับอย่างสูงจากสำนักพหุนิยม (Pluralism) จากการที่เราจะใช้ความหมายการเมืองดังกล่าวนี้ได้ก็ต่อเมื่อ ในสังคมนั้น ๆ บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้รับผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมเห็นพ้องต้องกันและยอมรับในกติกาที่กำหนดการใช้อำนาจเพื่อแบ่งปันสิ่งที่มีคุณค่าเท่านั้น ส่วนในสังคมที่ยังไม่มีความเห็นพ้องต้องกันเกี่ยวกับกติกาที่กำหนดสิ่งที่มีคุณค่าในสังคม การเมืองยังคงเป็นเรื่องของการแข่งขันกันเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ในการแบ่งปันคุณค่าที่ให้ประโยชน์แก่ฝ่ายตนมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ (The competition for the authority to determine the authoritative allocation of values to society) โดยนัยนี้ การเมืองจึงมี 2 ระดับ คือ ระดับแรก การเมืองอยู่ภายใต้การแข่งขันขัดแย้งของฝ่ายต่าง ๆ เพื่ออำนาจทางการเมืองที่ทุกฝ่ายยอมรับ ขณะที่การเมืองในความหมายแรกดังที่ศ.ดร.นักคิดกลุ่มพหุนิยมที่กล่าวไปแล้ว จะยอมรับว่ารัฐเป็นการรวมกันของกลุ่มหลากหลายในสังคม และรัฐมิได้เป็นเครื่องมือทางการบริหาร โดยมิได้เป็นตัวกระทำทางการเมืองที่จะชี้นำการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจ แต่รัฐเป็นเพียงรัฐบาล ที่ทำหน้าที่เพียงเอื้ออำนวยความสะดวกในการแข่งขันกันของกลุ่มหลากหลายเท่านั้น และระดับที่สอง คือทัศนะของฮาโรลด์ ลาสเวลล์ (Harold D. Lasswell) ที่กล่าวว่าการเมืองเป็นเรื่องของการศึกษาเกี่ยวกับอิทธิพลและผู้มีอิทธิพล และเกี่ยวข้องกับว่าใคร ทำอะไร เมื่อไร และอย่างไร กลุ่มที่ 3 การเมืองเป็นเรื่องของความขัดแย้ง เนื่องจากทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด ขณะที่ผู้คนซึ่งต้องการใช้ทรัพยากรนั้นมีอยู่มากและความต้องการใช้ไม่มีขีดจำกัด การเมืองจึงเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับ

การที่คนในสังคมไม่อาจตกลงกันได้หรือเกิดความขัดแย้งขึ้น อย่างไรก็ดี การมองการเมืองในลักษณะนี้มีข้อโต้แย้งอยู่มากกว่าหากไม่อาจยุติข้อขัดแย้งที่เกิดขึ้นได้ บ้านเมืองย่อมตกอยู่ในสภาวะยุ่งยากวุ่นวาย ต่อมาจึงมีผู้ให้มุมมองการเมืองใหม่ว่าเป็นเรื่องของผลประโยชน์ประนีประนอมความขัดแย้งมากกว่าเป็นเรื่องของความขัดแย้ง กลุ่มที่ 4 การเมืองเป็นเรื่องของการประนีประนอมผลประโยชน์ เพื่อหลีกเลี่ยงมิให้เกิดความขัดแย้งจากการดำเนินงานทางการเมืองที่ไม่มีทางออก กลุ่มที่ 5 การเมืองเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับรัฐและการบริหารประเทศ ในกิจกรรมหลัก ด้านคือ งานที่เกี่ยวกับรัฐ การบริหารประเทศในส่วนที่เกี่ยวกับนโยบาย และการอำนวยความสะดวกในการดำเนินการแผ่นดินซึ่งเป็นการควบคุมให้มีการดำเนินงานตามนโยบาย ซึ่งหากพิจารณาให้ละเอียดแล้ว การเมืองโดยนัยยะนี้เป็นเรื่องคาบเกี่ยวกับการเมืองเชิงอำนาจ ซึ่งได้ถูกนำไปใช้ผ่านกระบวนการนโยบายและการแต่งตั้งคัดสรรผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ (ข้าราชการและเจ้าหน้าที่รัฐ) ในรูปของอำนาจและการปฏิบัติงานทางการเมืองปกครองและแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างการเมืองและการบริหารการปกครองที่อาจจะแยกจากกันได้ และ กลุ่มที่ 6 การเมืองเป็นเรื่องของการกำหนดนโยบายของรัฐ กล่าวคือการเมืองเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวกับการกำหนดนโยบาย หน่วยงานและเครื่องมือต่าง ๆ ที่ใช้ในการกำหนดนโยบาย โดยนัยหนึ่ง การเมืองก็คือกระบวนการกำหนดนโยบายของรัฐเอง

การเมืองท้องถิ่นไทย

การเมืองท้องถิ่นไทยในส่วนของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในวัฒนธรรมการเมืองแบบนี้เป็นส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับและไว้วางใจจากกลุ่ม องค์กรชุมชน และประชาชนทั่วไป และสนับสนุน (เป็นฐานเสียง) ให้มาทำหน้าที่เป็นผู้บริหารท้องถิ่น เป็นคนในท้องถิ่น ไม่มีความสัมพันธ์กับพรรคการเมืองหรือกลุ่มการเมืองภายนอก และไม่ใช้ชนของทางการเมือง (ผู้ว่าฯ นายอำเภอขุนพล) อย่างชัดเจน ผู้บริหารท้องถิ่นในวัฒนธรรมแบบนี้เป็น “นักประสานงาน” มากกว่าเป็นผู้ที่เข้มแข็งเด็ดขาดส่วนใหญ่มีแบบแผนการบริหารแบบเน้นการมีส่วนร่วมของกลุ่ม องค์กรชุมชน รับฟังความคิดเห็นผ่านเวทีชุมชน และการปรึกษาหารือระหว่างกลุ่ม/องค์กรชุมชน และบางครั้งก็เชิญหน่วยงานของรัฐในพื้นที่มาร่วมปรึกษาหารือ และตัดสินใจร่วมกัน ใช้หลักการตัดสินใจแบบ “เห็นพ้องต้องกัน” ให้ข้อมูล และรับฟังความเห็นของกันและกัน (ด้วยความอดทน) มากกว่าการใช้เกณฑ์เสียงข้างมาก นโยบายและแผนงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ริเริ่มมาจากความคิดและความต้องการของกลุ่ม องค์กรชุมชน จะมีเพียงบางกรณีเท่านั้นที่มาจากวิสัยทัศน์หรือความคิดความต้องการของผู้บริหารท้องถิ่นโดยลำพัง เป็นที่น่าสังเกตว่าการริเริ่มขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในวัฒนธรรมแบบนี้มักจะมุ่งแก้ปัญหาที่ประชาชนเผชิญหน้าอยู่ในอดีตและปัจจุบันเป็นส่วนใหญ่ไม่ค่อยพบเห็นแผนงานที่เน้นการป้องกันปัญหาหรือการพัฒนาเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงที่จะมาถึงในอนาคต การเลือกตั้งในท้องถิ่นเป็นแบบปรึกษาหารือนี้อาจมีผู้สมัครรับเลือกตั้งจากหลายกลุ่มและมีการแข่งขันทางการเมืองที่เข้มข้นระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ขึ้นได้เสมอ แต่ในที่สุดผู้ที่ได้รับเลือกจะเป็นผู้ที่กลุ่มองค์กรชุมชนส่วนใหญ่ให้การยอมรับมากที่สุด เมื่อเสร็จสิ้นการเลือกตั้งแล้ว การแข่งขันทางการเมืองที่เกิดขึ้นในช่วงการเลือกตั้งก็ค่อย ๆ คลี่คลายและหมดไปสมาชิกสภาท้องถิ่นส่วนใหญ่เป็นแกนนำกลุ่ม/องค์กรชุมชน สภาท้องถิ่นในวัฒนธรรมแบบนี้ส่วนใหญ่จะมีบทบาทชัดเจนเฉพาะด้านนิติบัญญัติเท่านั้น นอกจากนั้นก็จะเห็นสมาชิกสภาท้องถิ่นไปร่วมกับฝ่ายบริหารในการจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นของประชาชน และเวทีปรึกษารื้อกับกลุ่ม/องค์กรชุมชนและให้ข้อคิดเห็นแก่ฝ่ายบริหารเกี่ยวกับการดำเนินนโยบายต่าง ๆ สำหรับการทำหน้าที่ตรวจสอบฝ่ายบริหารนั้น ดูเหมือนจะให้ความสำคัญเพียงเล็กน้อย ไม่ค่อยได้เห็นบทบาทการเป็นฝ่ายค้านหรือตรวจสอบฝ่ายบริหารอย่างเข้มแข็งจริงจังมากนัก และไม่ค่อยพบการแบ่งสมาชิกสภาท้องถิ่นเป็นกลุ่มฝ่ายค้าน-ฝ่ายบริหารในวัฒนธรรมการเมืองแบบนี้บ่อยครั้งนัก (จรัส สุวรรณมาลา, (ออนไลน์) : www.local.moi.go.th 25 มิถุนายน 2563)

นักการเมืองท้องถิ่นตามหลักสุจริต 3

ความหมายของหลักสุจริต 3 ตามทัศนคติ ดังนี้

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต) (พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. 2546) ให้ความหมายสุจริต หมายถึง ความประพฤติดี, ประพฤติชอบ คือ 1) กายสุจริต ความประพฤติชอบด้วยกาย มี 3 คือ จดเว้นและประพฤติตรงข้ามกับ ปาณาติบาต อทินนาทาน และกาเมสุมิฉฉาจาร 2) วาจาสุจริต ความประพฤติชอบด้วยวาจา มี 4 คือ จดเว้นและประพฤติตรงข้ามกับ มุสาวาท ปิสุณวาจา ผรุสวาจา และ สัมผัสปลลาปะ และ 3) มโนสุจริต ความประพฤติชอบด้วยใจ มี 3 คือ อนุภิกขมา อพยาบาท และ สัมมาทิฐิ ลักษณะของการกระทำทั้ง 3 ข้างต้นนี้รวมเรียกว่าสุจริตกรรม แบ่งออกเป็น 3 ประการ ได้แก่ 1) กายสุจริต ได้แก่ การประพฤติชอบทางกาย มี 3 อย่าง ได้แก่ เว้นจากการฆ่าสัตว์ เว้นจากการลักขโมย และเว้นจากการประพฤติผิดในกาม 2) วาจาสุจริต ได้แก่ การประพฤติชอบทางวาจา มี 4 ได้แก่ ไม่พูดเท็จ ไม่พูดส่อเสียดไม่พูดคำหยาบ และไม่พูดเพ้อเจ้อ และ 3) มโนสุจริต ได้แก่ การประพฤติชอบทางใจ มี 3 อย่าง ได้แก่ อนุภิกขมา ไม่เพ่งอยากได้ของผู้อื่น อพยาบาท ไม่มีจิตประทุษร้ายใครและสัมมาทิฐิ มีความเห็นชอบ

ดังนั้น การที่นักการเมืองรับรู้ถึงการใช้หลักสุจริต 3 สำหรับนักการเมืองท้องถิ่นนั้น คือ การประยุกต์หลักคำสอนเพื่อให้สอดคล้องกับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนั้น ต้องเน้นไปที่ตัวปัจเจกบุคคล เพราะมนุษย์มีศักยภาพติดตัวมาด้วยกันทุกคน โดยมีจุดหมาย คือ สุขภาพ อารมณ์ ความดีงามของชีวิต เพื่อพัฒนาตนเอง โดยมีหลักการให้เกิดความใฝ่รู้ อดทนต่อความยากลำบาก เพื่อให้ประสบผลสำเร็จ โดยการกระทำที่สอดคล้องตามคำสอน ทางกาย 3 ประการ ได้แก่ 1) ไม่ทำร้ายผู้อื่น แต่จะช่วยเหลือเกื้อกูลเขา เพราะทุกคนต่างรักชีวิตของตนเองทั้งสิ้น เราจึงควรเห็นใจกัน ด้วยการไม่รังแก ไม่เบียดเบียนกัน กระทำด้วยความปรารถนาดี มีเมตตา และช่วยเหลือ เป็นกรุณา เป็นการกระทำที่ถูกต้อง ตามหลักการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ดังที่ปรากฏในโอวาทปาติโมกข์นั้น ประกอบด้วยหลักการต่าง ๆ ชั้นที่ 1 เรียกว่าขั้นอุดมการณ์ ไม่เบียดเบียนทรัพย์สินหรือสิทธิของผู้อื่น แต่มีความเอื้ออาทรแบ่งปัน และบริจาค การเบียดเบียนทรัพย์สิน หรือกรรมสิทธิ์ของใครก็ตาม ถ้าทำด้วยเจตนาถือว่าลักขโมย นอกรีต การเอาสมบัติของผู้อื่นมาเป็นของตนเอง เป็นการลักทรัพย์ ซึ่งเกิดจากความโลภ เป็นพวกทิวจัด ได้แล้วไม่รู้จักพอ แม้ปัจเจกบุคคลนั้นจะมีฐานะ มีตำแหน่งหน้าที่การงานที่ดีมีความสุขทางวัตถุ แต่ไม่รู้จักพอ จะเป็นคนเห็นแก่ได้ ซึ่งจะแสดงออกทางพฤติกรรมที่เห็นได้ชัด เช่น นอกรีตเอาต่อหน้า กอปรโกย ปล้น ค่าของเถื่อน คอรัปชั่น การกระทำที่ผิด ๆ ที่เกิดจากความโลภ ความอยากได้ เพราะมีความไม่เข้าใจที่ไม่ถูกต้อง ย่อมมีผลต่อตนเองคือ เหตุลักทรัพย์ ผลต้องติดคุก นอกรีต ต้องมีคดี หรือแม้แต่การปกปิด กอปรโกย ยักยอกเอาสมบัติของส่วนรวม ตนเองต้องสูญเสียทรัพย์สินในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ถูกฉกชิงวิ่งราว ถูกขู่กรรโชกทรัพย์ ถูกยึดทรัพย์ เป็นต้น ปัจเจกบุคคลหากทำให้ถูกต้องถูกทาง กระทำด้วยความไม่โลภอยากได้ของเขา เคารพในกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินสมบัติของภรรยา สามียศ มารดาของบุตรธิดา และผู้อื่น ไม่คิดจะลัก หรือหยิบไปโดยไม่ได้รับอนุญาต และมีเกรงกลัวจากพฤติกรรมดังกล่าว หากงดเว้นได้ จะเป็นการพัฒนาตนเองให้ดีขึ้น เป็นเหตุให้ได้รับความรัก ความนับถือ ความเกรงใจตอบแทน จะมีบริวาร มีพรรคพวก คนที่เคยให้ความช่วยเหลือแก่ผู้อื่นมาก่อน เมื่อถึงคราวต้องการความร่วมมือร่วมใจ ก็จะได้รับความช่วยเหลือ กิจกรรมต่าง ๆ ก็จะได้สำเร็จได้ สหสัมพันธ์โดย พอใจในคุ้มครองของตน คือ ไม่ส่อส่วนทางเพศ แต่งงานเฉพาะคู่ของตนเอง การมีเพศสัมพันธ์กับคนอื่นที่ไม่ใช่คู่ครองของตนเอง ก่อให้เกิดปัญหาในสังคมมานาน ซึ่งทำให้ครอบครัวแตกแยก การประพฤติด้านทางเพศ เป็นการทำความผิดที่ร้ายแรงควรจะละเลิก เพราะเป็นการเบียดเบียนทำร้ายผู้อื่นในสิ่งที่รักใคร่หวงแหน อยู่กับสารประโยชน์ ซึ่งหมายถึง การดำเนินชีวิตอยู่กับความเป็นจริง สิ่งที่เป็นประโยชน์ นำมาใช้ได้ และมีความเหมาะสม ไม่ว่าจะเป็นการคบเพื่อน การสมาคมในสังคม การเลือกอาหารงาน ที่อยู่อาศัย และพฤติกรรม สร้างสารประโยชน์ การที่จะสร้างสารประโยชน์ให้ยิ่งใหญ่ได้นั้นต้องอยู่กับสารประโยชน์ก่อนหากจัดตัวเองให้อยู่ในสารประโยชน์ได้ในระดับใดก็สามารถสร้าง สารประโยชน์ในระดับนั้นหรือใกล้เคียงกันได้การสร้างคนให้มีคุณภาพ คือ ความเป็นคนมีลักษณะดีที่มีค่าต่อทั้งตนเองและผู้อื่น จัดเป็นคุณสมบัติที่สำคัญยิ่งประการหนึ่งของบุคคลที่จะประสบความสำเร็จ คนที่มีคุณภาพย่อมมี ความสามารถเป็นยอดและมีความอดทนเป็นเยี่ยม โดยต้องมีการวางตนให้เหมาะสม คือ การวางตัวอย่างเหมาะสมพอเหมาะกับภาวะและฐานะของตน การวางตัวเหมาะสมกับภาวะ เช่น การวางตัวสมวัย เช่น เป็นเด็กก็วางตัวสมกับเป็นเด็ก คือ หมั่น เรียนรู้ ซักถาม เชื่อฟัง อ่อนน้อม หากอวดรู้หรือทำตัวกระด้างก็จะไม่ได้รับการสอนหรือความ เมตตาจากผู้ใหญ่ เมื่อไม่ได้รับการสอนจากผู้ใหญ่ก็จะไม่ฉลาดขึ้น หรือเมื่อเป็นผู้ใหญ่ก็วางตัวให้ เหมาะสมกับผู้ใหญ่ คือ มีเมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา ความยินดีให้อภัย หากเป็นผู้ใหญ่แต่ วางตัวไม่เหมาะสมก็จะเป็นได้แค่เพียงคนแก่ แต่ไม่ใช่ผู้ใหญ่ (สุจิตรา พรหมนุชาติ, 2549: 120)

จากการนำทฤษฎีที่เกี่ยวกับกายสุจริตมาสู่ภาคปฏิบัติ เพื่อให้องค์กรของสังคมนั้น ดำรงอยู่ด้วยความไม่ประมาท เพราะในองค์กร สังคมใดก็ตาม หากมีการแสดงออกทางกายและวาจา ที่ประกอบด้วยเมตตาธรรมนั้น จะเป็นบทพิสูจน์ของการประพฤติดี ขอบ ประพฤติดี การประพฤติชอบและประพฤติดี เป็นเรื่องของกายและวาจา ส่วนความประพฤติดี ปฏิบัติชอบ เป็นเรื่องของจิตใจ เป็นการประพฤติที่เป็นเหตุให้บุคคลนั้นเป็นคนดี เป็นที่พึงประสงค์ของสังคม และองค์กรนั้น ๆ ด้วยการนำแนวทางการประยุกต์หลักกายสุจริตใช้ระดับองค์กร มี 3 ทาง ได้แก่ 1) สังคมระดับองค์กรต้องไม่พาดพิงทะเลาะ และรวมกันทำแต่ความชั่วด้วยการเบียดเบียนต่อเพื่อนร่วมงานในองค์กร นับแต่ระดับหัวหน้าเป็นต้นมา 2) องค์กรใดก็ตามหากมีสวัสดิการดี เอาใจใส่ต่อลูกน้อง จะไม่มีการลักทรัพย์ ขโมยสิ่งของต่าง ๆ ในองค์กรได้ และไม่มีการเบียดเบียนเพื่อนร่วมงานในองค์กรด้วยการถือเอาทรัพย์สินของบุคคลอื่นโดยไม่ได้รับอนุญาต และ 3) ความรักเดียวใจเดียวในคุ้มครองของตนเอง ในองค์กรใดก็ตามหากมีการนำหลักกายสุจริตข้อที่ 3 ไม่ประพฤติดีกในกาม บุคลากรมีความรักเดียวใจเดียว ในคุ้มครองของตน ด้วยการให้คนในองค์กรมีจิตสำนึก ของความรับผิดชอบ มองเพื่อนร่วมงานเป็นเสมือนเครือญาติ การจะนอกใจจากคนรักจะไม่เกิด ไม่เกิดความทรยศต่อคนรัก ต่อครอบครัว เพราะคนในองค์กรอยู่กันอย่างพอเพียง อยู่อย่างเครือญาติ มีความเกื้อกูลต่อกันความเดือดร้อนก็จะไม่เกิดในสถาบันองค์กรนั้น ๆ การประพฤติดีกในกาม นอกใจในคุ้มครองของตนเองก็จะไม่เกิดขึ้น (Robinson G. Alan, and Schroeder M. Dean, 2003: 89)

ดังนั้นการจะเป็นนักการเมืองที่ดีนั้นทางองค์กรให้สมบูรณ์นั้นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง เพราะถ้าในองค์กรมีการละความเห็นผิดแล้วมาแก้ไขปรับให้เห็นถูกต้องแล้ว ถึงแม้ว่าจะยังมีความโลภ ความโกรธชิงชังกันบ้างและมีความหลงเห็นแก่ตัวอยู่ ก็จะเป็นเหตุเกิดขึ้นเป็นราย ๆ ไปไม่รุนแรง ไม่ยืดเยื้อ ไม่ยาวนานเกินไป เพราะไม่มีตัวทิวเข้าไปจับด้วย แต่ถ้าหากความโลภ ความโกรธแค้น

ชิงช้า ความเห็นแก่ตัว มีทิฐิ ความเห็นผิดเป็นฐานรองรับ จะร้ายและแผ่ไปในวงกว้างทำให้เกิดการเอาเปรียบในสิ่งแวดล้อมได้ การประพฤติดีทางกายทั้ง 3 ประการนี้ หากบุคคลในองค์กรนั้น นำมาประยุกต์ใช้ให้เกิดขึ้นในตนเอง จะทำให้คนในองค์กรนั้น สังคมนั้น อยู่อย่างมีความสุข เพราะนอกจากสุขของมนุษย์เราที่สุขเพราะการมีทรัพย์สินเงินทอง จากน้ำพักน้ำแรงของตนเอง มีความสุขสามารถใช้จ่ายอย่างไม่อึดคัดขาด ไม่เป็นหนี้เงินนอกระบบ หรือใช้เงินอนาคตให้ต้องเป็นหนี้ เพราะการเป็นหนี้ ถือว่าเป็นทุกข์อย่างยิ่ง แต่สุขทั้งปวงที่กล่าวมา ถือว่าเป็นความสุขเล็กน้อย ถ้าหากสิ่งที่หาไม่ได้ไม่พอกับค่าใช้จ่าย แต่ถ้าหากเทียบกับสุขที่เกิดจากความประพฤติที่ไม่มีโทษ จะมีความสุขภูมิใจ อิ่มใจ ว่าตนเองประพฤติดี ประพฤติชอบ ไม่บกพร่องใคร ๆ ก็ติเตียนไม่ได้ ทั้งทางกาย วาจา และใจ โดยนัยที่กล่าวมา หากมนุษย์มีความสุขทางโรคทรัพย์ ที่ไม่ผิดศีล ผิดธรรมแล้ว มนุษย์ที่อยู่ในองค์กร ต้องมีการนำหลักสังคหวัตถุ 4 มาประยุกต์ใช้ ปฏิบัติร่วมกับสุจริต 3 ถึงจะพอองค์กรให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้นไป

เพราะหลักสุจริต 3 ประการเป็นฐานเบื้องต้นในการประยุกต์ใช้ทั้งตนเองและสังคหวัตถุ เป็นกระบวนการพัฒนาความเป็นมนุษย์ ซึ่งเป็นการศึกษาเรียนรู้ของมนุษย์นั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการศึกษาและพัฒนาทั้ง 3 ด้านไป พร้อมๆ กัน คือ ด้านพฤติกรรมด้านกาย ด้านวาจา ด้านจิตใจ และด้านปัญญา ซึ่งล้วนเป็นแนวทางการประยุกต์หลักของกายสุจริตในการพัฒนาสังคมให้ก้าวหน้า ให้เกิดประสิทธิภาพสำหรับมนุษย์ที่อยู่ในสังคมนี้นี้ได้ เพราะการใช้หลักกายสุจริต เป็นการแสดงออกทางกายที่ดีงาม เป็นความประพฤติที่ดีงาม เป็นการปฏิบัติหน้าที่ของมนุษย์ต่อเพื่อนมนุษย์ มนุษย์ต่อสรรพสัตว์ และมนุษย์ต่อสิ่งแวดล้อมด้วยกัน

สรุปผลการศึกษา

การนำหลักสุจริตมาพัฒนาศักยภาพของนักการเมืองท้องถิ่น คือ นักการเมืองคือผู้ที่ทำหน้าที่ทางการเมือง เข้ามาวางรูปแบบของรัฐและการจัดระเบียบความสัมพันธ์ภายในรัฐระหว่างผู้ปกครองและผู้ถูกปกครอง ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในวัฒนธรรมการเมืองแบบนี้เป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับและไว้วางใจจากกลุ่มองค์กรชุมชน และประชาชนทั่วไป และสนับสนุน ให้มาทำหน้าที่เป็นผู้บริหารท้องถิ่น เป็นคนในท้องถิ่น ไม่มีความสัมพันธ์กับพรรคการเมืองหรือกลุ่มการเมืองภายนอก และไม่ใช่นักการเมืองทางการเมือง ดูเหมือนจะให้ความสำคัญเพียงเล็กน้อย ไม่ค่อยได้เห็นบทบาทการเป็นฝ่ายค้านหรือตรวจสอบฝ่ายบริหารอย่างเข้มแข็งจริงจังมากนัก และไม่ค่อยพบการแบ่งสมาชิกสภาท้องถิ่นเป็นกลุ่มฝ่ายค้าน-ฝ่ายบริหาร เป็นการนำหลักสุจริต 3 สำหรับนักการเมืองท้องถิ่นนั้นคือสุจริต 3 ประการเป็นฐานเบื้องต้นในการประยุกต์ใช้ทั้งตนเองและสังคหวัตถุ เป็นกระบวนการพัฒนาความเป็นมนุษย์ ซึ่งเป็นการศึกษาเรียนรู้ของมนุษย์นั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการศึกษาและพัฒนาทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านพฤติกรรมด้านกาย ด้านวาจา ด้านจิตใจ และด้านปัญญา ซึ่งล้วนเป็นแนวทางการประยุกต์หลักของกายสุจริตในการพัฒนาสังคมให้ก้าวหน้า ให้เกิดประสิทธิภาพสำหรับมนุษย์ที่อยู่ในสังคมนี้นี้ได้ เพราะการใช้หลักกายสุจริต เป็นการแสดงออกทางกายที่ดีงาม ความประพฤติที่ดีงาม การปฏิบัติหน้าที่ของมนุษย์ต่อเพื่อนมนุษย์ มนุษย์ต่อสรรพสัตว์ และมนุษย์ต่อสิ่งแวดล้อม

ดังนั้นหลักสุจริตธรรมนั้นจัดได้ว่าเป็นรากฐานความดีทุกประการ เพราะหากเป็นการพัฒนาศักยภาพนักการเมืองท้องถิ่นใด มีหลักสุจริตธรรมภายในจิตใจ จะกลายเป็นบุคคลที่มีชีวิตที่สะอาด ทั้งทางจิตใจ ทางกาย และทางวาจา ซึ่งความสะอาดของชีวิตทั้ง 3 ด้านจะส่งผลโดยตรงต่อการเป็นอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขภายในครอบครัว ชุมชน องค์กร สังคม และประเทศชาติ รวมถึงก้าวไปสู่การสร้างความสะดวกในระดับโลกด้วย จะเห็นว่าความสะอาดในสังคม หรือระดับประเทศนั้น จึงมีรากฐานสำคัญมากจากความสะอาดในเชิงปัจเจกของประชาชนในครอบครัว นำไปสู่การพัฒนาความสะอาด จึงจำเป็นต้องเริ่มต้นมาจากรากฐานของชุมชนคือทุกชีวิตที่อาศัยอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัว ด้วยเหตุผลดังกล่าว พระพุทธเจ้าจึงตรัสว่าที่ตั้งมั่นอยู่ในคุณธรรมความดี โดยการประพฤติธรรมให้สุจริต อย่าประพฤติธรรมให้ทุจริต เพราะสิ่งที่จะรักษามนุษย์และสังคมให้อยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุขคือสุจริตธรรมที่เป็นการที่จะส่งเสริม และพัฒนาความสุจริตได้อย่างครอบคลุมได้นั้น ควรที่จะนำหลักทริ โอตปปะ คือ ความละอายต่อบาป หรือความทุจริต และความเกรงกลัวต่อผลของบาป คือการทุจริต อีกทั้งนำหลักสัมมาอาชีวะ หรือสัมมาชีพเข้ามาช่วยกระตุ้นเตือน เพราะสัมมาชีพหรือการทำมาหาเลี้ยงชีพนั้น ควรอยู่บนครรลองของความสุจริต ไม่แสวงหาช่องทาง หรือบิดเบือนเพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งที่ในช่องทางที่ก่อให้เกิดการทุจริตคอร์รัปชัน อันจะส่งผลเสียในภาพรวมต่อการพัฒนาชุมชน สังคม และประเทศชาติสืบไป

และเป็นแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาสุจริตธรรมให้เกิดขึ้นแก่ชีวิตและสังคมนั้น ควรจะเริ่มต้นด้วยการจัดการความรู้เกี่ยวกับความสุจริต การจัดทำแผนที่ว่าด้วยความสุจริต การค้นหาภูมิปัญญาท้องถิ่นว่าด้วยการเสริมสร้างความสุจริต การพัฒนาองค์กรสุจริตต้นแบบ การพัฒนา และต่อยอดหมู่บ้านสะอาดสู่หมู่บ้านสุจริตอย่างยั่งยืน การจัดหลักสูตรพัฒนาสุจริตธรรมสู่ชีวิตสะอาดอย่างยั่งยืน คือการจัดทำตัวชี้วัดว่าด้วยการพัฒนาสุจริตธรรม ที่มีบทบาท และหน้าที่ในการพัฒนา และส่งเสริมความสุจริตให้เกิดขึ้นในสังคมไทยนั้น จึงไม่ควรผลักภาระให้แก่กลุ่มคน หรือกลุ่มบุคคลใดกลุ่มบุคคลหนึ่ง แต่ควรเริ่มต้นปลูกฝัง และกระตุ้นเตือนในทุกองคาพยพในสังคมไทย ในขณะที่มุ่งมั่นด้านการศึกษา นั้น ควรเสริมสร้างพลังสุจริตเข้าไปในหลักสูตรที่ว่าด้วยวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม เพื่อให้เด็กเยาวชนคนละสายชั่ว และเกรงกลัวต่อการประพฤติทุจริต อันจะส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมโตไปแล้วไม่

โกงประเทศชาติบ้านเมือง ซึ่งจะทำให้พลเมืองอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข และเคารพในศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์

ดังนั้นการที่สังคมกระตุ้นเตือนให้มีการตระหนักรู้ในคุณค่าและความสำคัญของ “สุจริตธรรม” อย่างต่อเนื่องผ่านการทำโพลและงานวิจัยที่สะท้อนให้เห็นถึงการที่กลุ่มคนทั่วไปเป็นทั้งผู้นำ ภาคข้าราชการ และรัฐวิสาหกิจต่าง ๆ ไม่ประพฤติตัวและดำรงตนให้สอดคล้องกับหลักการสุจริตและผลกระทำที่ตามมาคือความสูญเสียงบประมาณในแต่ละปีจำนวนมาก การพัฒนาที่ล่าช้า การก่อสร้างที่ขาดมาตรฐานที่เป็นศักยภาพในการแข่งขันกับประเทศต่าง ๆ ในอาเซียน และระดับโลกที่ไม่สามารถดึงดูดนักลงทุนมาประกอบธุรกิจในประเทศไทย เพราะต้องจ่ายส่วนต่าง ๆ จำนวนมากให้แก่บุคคลบางกลุ่มที่มีผลการกระตุ้นเตือนความสุจริตให้เกิดขึ้นในสังคมไทยจนกลายเป็นค่านิยมหลักที่ทำให้สังคมไทยเป็นสังคมที่เหมาะสมแก่การลงทุน และเป็นการการอยู่ร่วมกันอย่างมีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ บนฐานของความรัก แบ่งปัน เคารพ และให้เกียรติซึ่งกันและกันจนนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

บรรณานุกรม

- ราชบัณฑิตยสถาน. (2542). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อักษรเจริญทัศน์.
- จรัส สุวรรณมาลา. (2550) วัฒนธรรมการเมืองท้องถิ่นในประเทศไทย. **วารสารสถาบันพระปกเกล้า**. 5(3) กันยายน - ธันวาคม.
- ชัยอนันต์ สมุทวณิช. (2541). **แนวคิดการเมืองไทย**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณรงค์ สิ้นสวัสดิ์. (2545). **การเมืองสยามประเทศ**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2546). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 12. กรุงเทพฯ: การศาสนาสุจิตรา พรหมนุชาธิป. (2549). **มนุษย์สัมพันธ์**. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น.
- Robinson G. Alan, and Schroeder M. Dean. (2003). **Ideas Are Free: How the Idea Revolution Is Liberating People and Transforming Organizations**. San Francisco : Berrett-Koehler Publishers.